

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้
- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษรระ มี ๖ คือ ๑
- ข. อักษรระ ๗ ตัวนี้ คือ..... เกิดที่พื้น เรียกว่า..... ๑
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้
- ก. จิริ + ปวาลี สन्धिเป็น..... ๑
- ข. พหู + อาพาโร สन्धिเป็น..... ๑
- ค. ตาสาหิ คัดบทเป็น ๑
- ฅ. สาธูติ คัดบทเป็น ๑
- ง. พญัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. นามเช่นไร จัดเป็นอสาธารณนาม ๑
- ข. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
- ค. ปุริมสังขยา ใช้สำหรับนับนามนามอย่างไร ๑
- ฅ. ตุมห ศัพท์ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน ๑ ใช้สำหรับแทนชื่อใคร ๑
- ง. ดาวเทว, อุทาหุ เป็นนิบาตบอกอะไร ๑
๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัตตุจาก ๑ มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ๑ และในเหตุกัตตุจากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ๑
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัตตุสาธนะ ๑ และกัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ๑ จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัยรูปและสาธนะมาด้วย

ก. ทุกเขน รุกขยิตติ ทุรกขั ๑

ข. อวสนติ เหตุถาติ อวาโส ๑

- ๖. อะไร ชื่อว่า ทวันทวสมาส ๑ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ อนโตปาสาทิ, อากตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย ๑
- ๗. ในชาติาทิตถิต มีปัจจัยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ ปุริโม, ชนตา, โกสลลั ลงปัจจัยอะไร ๑ ในตถิตไหน ๑ จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้
- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษรจะมี ๖ คือ กณฺโง คอ, ตาธฺ เพดาน, มุฑธา
ศีรยะก็ว่า ปุ่มเหงือกก็ว่า, ทนฺโต ฟัน, โอฏฺโง ริมฝีปาก, นาสิกกา จมูก ฯ
- ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ ต ถ ท ธ น, ล ส เกิดที่ฟัน เรียกว่า ทนฺตชา ฯ
๒. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้
- ก. จิริ + ปวาสิ สนธิเป็น จิรมฺปวาสิ ฯ
- ข. พหู + อาพาโธ สนธิเป็น พหฺวาพาโธ ฯ
- ค. ตาสาหํ ตັคฺคทเป็น ตาลํ - อหํ ฯ
- ฌ. สาธฺติ ตັคฺคทเป็น สาธฺ - อิติ ฯ
- ง. พยัญชนะอาคมมี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ ฯ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. นามที่ไม่ทั่วไปแก่สิ่งอื่นเหมือนคำว่า ทีฆาวุ กุมารชื่อว่าทีฆาวุ
เป็นต้น จัดเป็นอสาธารณนาม ฯ
- ข. คำพุดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจนํ คำพุดสำหรับ
ออกชื่อของสิ่งเดียว ๑ พหูวจนํ คำพุดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว
คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป ๑ ฯ
- ค. ปุณฺณสังขยาใช้สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้น ๆ คือนับเป็นชั้น ๆ
เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า ฯ
- ฌ. คุมฺห ศัพท์จัดเป็นศัพท์นามชนิดปุริสศัพท์นาม ฯ ใช้สำหรับแทน
ชื่อคนที่ผู้พุด ๆ กับคนใดสำหรับแทนชื่อกคนนั้น เช่น คำในภาษาของเราว่า
ท่าน เจ้า สุ เอง มิ่ง ฯ
- ง. ดาวเทว เป็นนิบาตบอกปริจเฉท, อุทาหุ เป็นนิบาตบอกความถาม ฯ

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำคือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้ผู้อื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อ เหตุกัตตุวาก ๑ มีอุทาหรณ์ว่า สามิโก สูท โอทน์ ปาเจติ นายยังพ่อครัวให้หุงอยู่ซึ่งข้าวสุก ๑ และในเหตุกัตตุวากนี้ลงปัจจัย ๔ ตัวคือ เณ, ฉย, ฉาเป, ฉาปย ตัวใดตัวหนึ่ง ๑
๕. ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำคือผู้ประกอบกิจยานั้นเป็นต้นว่า กุมภกาโร ผู้ทำซึ่งหม้อ ศัพท์นั้นชื่อว่ากัตตุสาธนะ ๑ และกัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่า ผู้-, ถ้างลงในอรรถคือตสสีละ แปลว่า ผู้-โดยปกติ* ๑ ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูปและสาธนะ มาดังนี้
- ก. แปลว่า (จิตใด) อันเขารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่า อันเขารักษาได้โดยยาก ๑ ลง ข ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ๑
- ข. แปลว่า (ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นที่อาศัยอยู่ (แห่งภิกษุ ท.) ๑ ลง ฉ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ๑
๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไปท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทว-สมาส ๑ มี ๒ อย่าง คือ สมาหาโร อสมาหาโร ๑ อนฺโตปาสาทิ เป็นนิปาตปุพพกะ อัพยยิภาวสมาส วิเคราะห์ว่า ปาสาทสฺส อนฺโต อนฺโตปาสาทิ ๑ อากตสมโณ (อาราโม) เป็นทุตียาพหุพพิหิสมาส วิเคราะห์ว่า อากตา สมณา ยํ โส อากตสมโณ (อาราโม) ๑
๗. ในชาตาติตฺถิตมีปัจจัย ๓ ตัวคือ อิม, อिय, กिय ๑ ปุริโม ลง อิม ปัจจัย ในชาตาติตฺถิต วิเคราะห์ว่า ปุเร ชาโต ปุริโม, ชนตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหตฺถิต วิเคราะห์ว่า ชนानํ สมฺโห ชนตา, โกสลลํ ลง ฉย ปัจจัย ในภาวตฺถิต วิเคราะห์ว่า กุสลสฺส ภาโว โกสลลํ ๑

พระศรีสุธรรมโมลี สมจิตโต

วัดโมลีโลกยาราม

เฉลย

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.

* นอกจากนี้ ยังมีสมาสรูป ตสสีละสาธนะ เพิ่มเข้ามาบ้าง แปลว่า ผู้มี-เป็นปกติ ๑